

Gjøa-Ekspeditionen

(Nordvest-Passagens Gennemsejling).

Kaptajn Roald Amundsens Foredrag i Selskabet den 5te Februar 1907.

(Efter Talerens Manuskript.)

For ikke at trætte mine ærede tilhørere skal jeg i saa faa Ord som muligt omtale expeditionens forhistorie.

Planen til Gjøaekspeditionen havde jeg en velkommen anledning til at fremlægge for „Det norske geografiske selskab“ den 25de november 1901.

Den gik i korthed ud paa følgende:

Med et lidet fartøj og faa deltagere at trænge ind til egnene omkring jordens magnetiske nordpol og der ved en toaarig række af nøiagtige observationer at gjenopsoge den af James C. Ross i 1831 observerede pol, og der foretage undersøgelser i dennes umiddelbare nærhed.

Det var expeditionens hovedformaal:

Saafermt isforholdene videre vestover tillod det, vilde jeg forsøge nordvest-passagens gennemsejling i dens fulde udstrækning, — et problem der for aarhundreder havde trodset de mest ihærdige forsøg. — Fartøjet valgte jeg lidet i den hensigt, at vi lettere skulde finde en vei for det gennem de trange grunde og som oftest med tæt is opfyldte sund.

Naar jeg foretrak faa deltagere for mange, da var — uanset hensynet til den lille plads — grunden den, at vi, saafermt vi skulde blive udsat for det uheld at miste vort fartøj, vi da skulde have lettere for at finde existensmidler for faa end for en stor skare mænd.

Mit foretagende vakte, saa snart det blev bekjendt, en livlig interesse i de videste kredse, og flere rigmænd traadte til og støttede sagen med bidrag.

Det vil ta' for lang Tid at nævne alle de personer, der har ydet expeditionen økonomisk støtte, men jeg maa dog i ærbødig taknemmelighed erindre Deres Majestæter Kong Haakon den 7de og Kong Oscar den 2den. Jeg finder dette ligeledes at være den bedste anledning til at aflægge den mand, der som banebryder havde aabnet muligheden for et foretagende som „Gjøaekspeditionen“ en mand, som ved sin store erfaring og sine mange ypperlige raad gjorde expeditionen til, hvad den blev til, en i alle maader første classes udstyret expedition, en mand, der tilslut ved sin aldrig svig-

tende viljekraft ikke slap taget, da det kneb, men holdt det hele foretagende oven vande og reddede det i sidste øjeblik fra at strande paa de mange vanskeligheder, der hobede sig op — min tak saa dyb og saa inderlig, som ord ikke kan udtrykke det. Vi kjender ham alle saa vel, vi skatter ham alle saa højt — Fridtjof Nansen.

Professor Sophus Torup havde lovet mig sin værdifulde assistance i expeditionens proviantering, og det skyldes for største del hans omhyggelige undersøgelser af vor proviant, at vi den hele tid kunde glæde os ved en udmærket helbredstilstand.

Naar man kaster et blik paa alle de polarekspeditioner, der har været foretagne fra den tidligste tid lige ned til vore dage, da studser man uvilkaarlig ved at se, at de alle, ja jeg tror, jeg tør sige alle, med undtagelse af de tre norske polarekspeditioner, har lidt af den forfærdelige sygdom sjørbug i større eller mindre grad. Naar de norske polarekspeditioner derfor kan opsettes som mønster paa vel udrustede foretagender, da tror jeg, vi skylder at nævne professor Torups navn i forbindelse dermed.

„Gjøa-Expeditionen“s fartøj var bygget i Hardanger 1872. Min eneste jevnaldrende paa turen —, den havde oprindelig været brugt i sildefarten langs den norske kyst; senere blev den solgt til Tromsø, hvor den i mange aar blev anvendt til sælfangst i Ishavet. Den havde staaet mangan en haard tærn, men altid kommet fra det — om ikke netop i skadesløs tilstand. Efter mit køb af den lod jeg indlægge en liden petroleumsmotor paa 13 HK. for at hjælpe den frem i stille veir. Ishuden, der før kun rak et par planke-gange under vandlinjen — lod jeg forlænge helt ned til kjølen, store tverskibsbjelker blev indlagt i rummet og forbundne med massive knæer til dæk og kjølsvin, den gamle hamperig blev erstattet med ny wirerrig, og en masse andre forbedringer gjort.

Efterhaanden havde jeg valgt mine kammerater. Først maa jeg nævne den mand, der satte sit liv til i expeditionens tjeneste — Gustav Juel Wiik. Han var

født i 1878 paa Horten og blev saaledes kun noget over 27 aar gammel. Efter et 6 ugers ophold ved det magnetiske observatorium i Potsdam kort før expeditionens afgang, hvor han isærdeleshed studerte brugen af de selvregistrerende magnetiske instrumenter, vendte han tilbage med de mest udmærkede anbefalinger for flid og nøiagtighed. Jeg fik under vort tre-aarige samarbejde anledning til at se, at disse anbefalinger ikke var overdrevne, og de magnetiske arbejder, vi bragte tilbage med os, skylder jeg i første række denne unge mands taalmodige, ihærdige og nøiagtige arbeide. Foruden sin stilling som assistent ved de magnetiske observationer var han ogsaa 2den maskinist.

Som expeditionens næstkommanderende deltog premierløjtnant i den danske marine Godfred Hansen, født i Kjøbenhavn 1876; med sit lyse, lette humør virkede han velgjørende paa os andre. I de over 3 aar, vi to tilbragte sammen i „Gjøa“'s lille kahyt, 2 × 3 m., fik jeg ham stadig mere og mere kjær; det blev os spaaet før vor afgang herfra, at vi inden et aar ikke vilde taale synet af hinanden; denne spaadom gjorde vi imidlertid grundig tilskamme, og jeg tror næsten, vi skulde have greiet tre aar til sammen. Han var expeditionens navigator, astronom, geolog, kirurg, fotograf, elektriker og kyndig i behandlingen af expeditionens sprengstoffer. Han gav ogsaa gjæsteroller som meteorolog og magnetiker.

Sergeant Peder Ristvedt er født i Sandsvær 1873. Foruden sin stilling som 1ste maskinist var han meteorolog, smed, uhrmager, kobber- og blikkenslager, bøsse-mager m. m. m. Jeg kjendte Ristvedt fra før, idet han nemlig havde deltaget som assistent paa min første færd med „Gjøa“ i 1901. Jeg vidste saaledes, hvad jeg gjorde, da jeg sikrede mig denne dygtige mand og behagelige kamerat.

Anton Lund var expeditionens 1ste styrmand. Han var født paa Tromsø i 1864 og var saaledes expeditionens ældste deltager. Fra sin tidligste ungdom havde han faret med jagter paa Ishavet og var saaledes en sjelden erfaren og dygtig ishavs- og jagtemand.

Helmer Hansen, født i Vesterdalen 1870. Han havde før været bonde, fiske- og ishavsmand. Hans stilling var 2den styrmand. Omhyggelig og samvittighedsfuld i alt, hvad han foretog sig.

Tilslut kommer da kokken Adolf Henrik Lindstrøm, født i Hammerfest 1865. Han deltog i Sverdrups expedition med „Fram“ og havde saaledes en udstrakt erfaring som Ishavskok. Jeg skal indskrænke mig til at meddele, at han foruden at have leveret os en ypperlig tilberedt kost gennem tre-aar og altid paa

klokkeslettet, ogsaa frivillig overtog de ledigstaaende stillinger som expeditionens zoolog og botaniker. Naar han var færdig med sit kjøkkenstel, kunde man omtrent være sikker paa i den arktiske sommeraften at møde ham med botaniserkasse, hagelgevær og insekthov og ve da den blomst, fugl eller insekt, som kom i hans vei.

Efter denne beskrivelse af mine kamerater antager jeg, at man ikke længer er forbauset over, at det lykkedes os at naa, hvad vi gjorde.

Klokken 12 natten mellem 16.—17. juni 1903 kastedes los, og „Gjøa“ bugseredes ud gennem Kristianiafjorden. Det stridregnede og var mørkt som i en søk. Enkelte af mine venner havde søgt at trøste mig med, at saadan var ogsaa veiret, da Nansen drog afsted i 1893, og at det varslede bra. Da jeg imidlertid aldrig har været nogen varseltilhænger, følte jeg mig yderst ubehagelig og kunde trods det gode varsel ikke føle mig helt bekvem i de gennemvaaede klæder. Kl. 6 om morgenen kom vi ind paa hortens havn, hvor vi tog vort sprengstof ombord. Kl. 11 form. overrykkedes det sidste baand, der forbandt os med hjemmet, idet bugsertrodsen sprang og overlod „Gjøa“ til sin skjæbne. Vi var da just ud for Færder fyr. Efterat taugbaaden havde git os de tilbørlige afskedshilsener, stod den atter ind fjorden, og for egen kraft arbeidede „Gjøa“ sig sagte forover mod en sydlig bris.

Reisen over Atlanterhavet havde været gjort saa ofte og by'r ikke paa noget større af interesse, vistnok havde en stor mængde mennesker bestemt denne del af verdensoceanet til „Gjøa“'s sidste hvilested, men trods de mange forudsigelser, trods de mange advarende ord, arbeidede vor kjære lille „Gjøa“ sig stille og rolig frem og ofrede ikke de mange kloge folk et øieblikks tanke. Hvor det føltes herligt at have ombyttet de trange, hede gader med det friske aabne hav, og ikke vi mennesker alene syntes at nyde forandringen men ogsaa vore hunde — vi havde nemlig 6 hunde med, der havde deltaget i Sverdrups expedition, ogsaa disse hunde synes at nyde den i højeste grad, de sprang omkring og søgte at gjøre alle de spilopper, de bare kunde overkomme, isærdeleshed var humøret oppe paa de stormfulde dage, thi da fik de en behagelig afveksling i den ellers noget ensformige kost, der bestod af en tørfisk og en liter vand, ved de herlige retter, mine søsyge kamerater ofrede dem.

Den 9de juli fik vi den første is isigte i nærheden af Cap Farvel, Grønlands sydspids, og den 11te dukkede landet om selve Cap'et frem. Vinden, der ikke havde været os særlig gunstig hidtil, skulde heller ikke

blive bedre. Vor sejlads op langs hele Grønlands vestkyst var saaledes en eneste kamp mod den stadig fremherskende nordenvind. Vi maatte træste os med det gamle ord: „aldrig saa galt, dog godt for noget“. Hindrede modvind vor fremgang, satte den ialfald isen sydover og gjorde vel for os.

Den hidtil noget ensformige reise fik et livligere anstrøg ved isens tilsynekomst. Forskjelligformet isfjæld gled forbi og fangede vor opmærksomhed. Af og til tog vi os en liden tur ind i drivisen og gjorde jagt paa den store prægtige sæl — Klapmydsen — der findes spredt omkring paa den højere liggende is. Baaede mennesker og dyr længtede efter fersk mad, og dette klapmydskjød gav os en behagelig afveksling i spiseseddelen.

Den 24de juli fik vi Disco-øen isigte, og dagen efter kom vi tilankers ved Godhavn. Den kgl. danske grønlandske handel havde været saa elskværdig at fragte en del af vort udstyr med sine skibe hertil. I de fem dage, vi tilbragte her, nød vi godt af inspektørens og kolonibestyrelserens store gjæstfrihed. Efter at have gjort en mængde magnetiske og astronomiske observationer samt taget alle vore ting ombord forlod vi stedet den 31te juli.

Den 8de august naaede vi Holms-ø, der marker begyndelsen af den ilde berygtede Melville Bay. Isen laa sammenpresset og tæt, men viste sig dog brudt. Vi holdt krydsende frem og tilbage langs kanten og vogtede en anledning til at slippe ind i den. Endelig den 10de om aftenen slaknede den saa meget op, at vi fik luret os ind. I tæt taage bugtede vi os nu frem gennem en nogenlunde medgjørilig is; enkelte isfjæld brød af og til den tætte taagemasse ved sit kraftige blink og raabte selv sit varsko. Den 13de august kl. 2½ om morgenen skulde vi endelig faa bugt med taagen, idet vi da stille og roligt gled ud af den tætte masse, der nu flere dage havde knuget os som en mare og pludselig befandt os som i en ny verden, oplyst af den deiligste sol og med en vidunderlig skjøn udsigt. I øst saa vi i bunden af Melville-bugten en ugjennemtrængelig ismasse, i nord laa de vakre fjeldpartier omkring Cap York og vinket og lokket i solskinnet; følelsen var overvældende. — Skinrende i blaat og hvidt laa drivisens mægtige masse for os. Det var ikke meget aabent vand at se fra toppen, men vi trængte nu heller ikke saa meget. Den 15de august naaede vi Dalrymple Rock, hvor de skotske hvalfangerkapteiner Mildene og Adams havde nedlagt et større depot for os. Vi traf her sammen med den dansk literære Grønlandsexpedition og tilbragte nogle

muntre, hyggelige timer sammen med den. Den 17de august fortsatte vi vor færd og stod over Baffinbugten i sigte af Carrey-øerne. Det var et held for os, at vi paatraf roligt veir her, thi med det dyblastede fartøi kunde en storm havt alvorlige følger. Foruden himmelhøi dækslast havde vi paa toppen af alt dette vore 18 hunde, hvoraf vi medbragte de fleste fra Godhavn. For at faa tiden til at gaa havde disse 18 delt sig i to omtrent jevnstærke partier og gjorde fra tid til anden udfald over paa hinandens omraade. Denne sport huede selvfølgelig ikke dem, der havde vagt paa den tid, og mangt et drait skjældsord passerede ud i verden. Den 20de august stod vi ind Lancastersund. En del isfjæld havde samlet sig rundt Cap Horsburgh, og noget ganske kikslak is strak sig tvertover sundet. Vi holdt ind under den nordlige bred; landet gjør et yderst goldt indtryk, ingen vegetation at se, fjeldene høie og fladtoppede. Det var forøvrigt ikke ofte, vi havde anledning til at se land, thi taagen laa for det meste tæt og tung.

Den 22de august rak vi frem til Beechey-øen, hvor jeg havde bestemt mig til at gjøre et ophold og tage en række magnetiske observationer, der vilde blive afgjørende for vor kurs. Før expeditionens afgang havde flere for jordmagnetismen mere interesserede end i denne videnskab egentlig kyndige personer tilskrevet mig. Nogen af disse mente endog, ved en listig metode, hvilken de forøvrigt klogeligen ikke udviklet, at have opdaget, at den magnetiske pol havde bevæget sig med en fart af — jeg ved ikke hvor mange mil om aaret — i nordvestlig retning og nu befandt sig paa Prins Patriks land — de kunde ligesaa gjerne sagt i maanen, for alt det, de vidste.

Beechey øen gjør et øde, uhyggeligt indtryk, i høieste grad trist virker ruinerne af det engang paa Franklins undsættelse, af den engelske regering opførte hus. 5 grave gjør det ikke noget muntre. Minde-tavlen over Franklin er det eneste, der virker lidt oplivende i al denne tristhed — en vakker marmorplade — et minde rejst ham af hans trofaste hustru.

De magnetiske observationer angav polen i sydlig retning og Prins Patriks Land fik denne gang hvile i fred.

Vi forlod Beechey-øen den 24de og satte kurs for Peelsund. I tykkeste taage stod vi ind i dette farvand; isen var den hele tid meget medgjørilig, vi mødte kun løse strimler, der ingen hindring bød os. Ved Prescott øen negtede kompasset, der i den senere tid havde vist sig noget trægt, komplet al tjeneste, og man kunde ligesaa gjerne bruge en træpind at styre efter. Den navigation, som nu fulgte, var i begyndelsen noget

uvant; naar den ene vagt løste den anden af, og taagen laa tæt og tyk — som den nu næsten altid gjorde — kunde de pudsige vendinger høres: „hvad styrer du“, spør den paatrædende i en søvniggrættende tone: „skal styre syd“, idet han gir roret til den anden, lyder det „Steady saa.“ Der stod man altsaa kl. 2 om morgenen, kommen op fra en god varm køi, taagen silende ned overalt og absolut intet at se i nogen retning og skulde styre steady. Jo, det var munter navigation. Men de er rart med øvelsen. Inden kort tid var vi ogsaa fortrolig med denne maade at navigere paa, og frem gik det. Den 28de august havde vi vor første triumf, idet vi passerede det sted, hvor Sir Allen Young stoppes med sit fartøi „Pandora“ af uigjen-nemtrængelig is. Senere paa formiddagen passerades den vestlige indgang til Bellot-strædet, hvor admiral Sir Leopold Mc. Clintock forgjæves havde søgt at komme frem. Nu begyndte vor seilads langs vestkysten af Boothia Felix — en seilads, der mere end en gang saa mørk ud for os. Af is hindredes vi ikke i større grad; landraaken var som regel saa vid, at vi uden møie tog os frem, men hvad der var værre for os, var det grunde vand, den hyppig forekommende taage og de bælgmærke nætter. Den 31te august stødte vi første gang paa grund. Veiret var imidlertid fint, og vi kom hurtig af uden skade. Om aftenen gik vi til ankers under en lav ø for at vente paa dagens frembrud. Jeg vovede nu ikke længere at holde det gaaende i den mørke nat i disse urene farvande. Hvor fredeligt alt gjorde indtryk af den aften; det var en ganske usædvanlig mørk nat og blikkende stille, hvad der end mere øgede det romantiske ved vor stilling var det, at vi, — jeg bekjender det ærligt og aabent uden skam — ikke havde begreb om, hvor vi var. Landet var nemlig kartlagt ved vintertid, og mange af de smaaøer, som vi paatraff, fandtes ikke aflagt, da sneen dengang dækkede dem og gjorde dem absolut usynlige. Alt var saa fredeligt, stille og roligt. Vi havde alle trukket os tilbage og overladt vagten til en af maskinisterne, hvis tærn det ved anledning var. Mindst anede det os, at en af vore mest frygtede fiender laa lige i nærheden og truede med undergang, men saa var det. Jeg havde netop taget op min journal for at indføre dagens begivenheder, da jeg med et blev afbrudt med raabet om brand. Jeg vidste, hvad dette havde at sige ombord i et lidet fartøi, der førte 20,000 liter petroleum, store masser af krudt og sprengstof, og hvis hele skrog forøvrigt var gennemmættet med tjære. I et nu var vi alle paa dæk. Det første, der mødte vort blik i den mørke nat, var en stor, vældig ildsøile op igjennem ma-

skinskylighet. Nu saa det ikke fredeligt ud længer. Som rasende sprang vi alle paa; det var fartøi og liv det gjaldt. Den vagthavende maskinist havde ikke forladt sin plads, tappert holdt han ud dernede i den kvælende røg og søgte bedst muligt at dæmpe varmen, der havde opstaaet i en del af petroleum gennemfugtet pudsegarn. Dette var Wiik. Med forenet assistance lykkedes det os at blive herre over ilden og slippe fra det uden større skade. Saa galt dette end saa ud, kunde det have været langt værre. Sergeant Peder Ristvedt kom til mig den foregaaende dag og meldte, at en af de i maskinrummet værende faste petroleumstanke havde begyndt at lække. Jeg gav ham da strax ordre til at pumpe petroleum fra den omtalte tank over paa en anden; denne ordre blev punktlig adlydt, hvilket dagen efter blev vor redning fra undergang. Om morgenen efter den beskrevne brand viste det sig nemlig, at kranen paa denne petroleumstank, der netop var blit tømt under slukningsarbeidet, var slaaet tværs af, og da vil enhver forstaa, hvad en petroleumstraale midt ud i det brændende maskinrum vilde have at sige.

Samme dags aften søgte vi op under en liden holme og ankrede der. Vi antog dette for en af de smaa øer, der ligger nordenfor Matty-øen. Det blæste da stiv kuling, og natten satte ind. Klokken 4 næste morgen lettede vi atter og fortsatte vor vei. Det var en fin morgen, delvis sigthart med vestlig bris. Selv stod jeg ved roret, og mine to kammerater var ifærd med at sætte seil. Da stødte vi pludselig og hug tre gange. Alle kunstknæb for at komme af var forgjæves. I 30 timer stod vi paa her. En storm fra nord kom os tilhjulps og under toppede seil lykkedes det os at tvinge „Gjøa“ over den 200 meter lange grund og ud i forholdsvis dybere vand. Vi mistede kun straaekjelen, men det forundrer mig endnu den dag idag, at menneskelig værk kunde udholde den behandling, som „Gjøa“ fik ved den anledning. Under dette ufrivillige ophold havde vi faaet en stedsbestemmelse og vidste saaledes, hvor vi var. Ved middagstid gik vi tilankers under Cap Christian Fredrik paa Boothia Felix for at sætte os istand efter grundstødningen. Vinden var da løj og af land. Kl. 11 om aftenen sprang den pludselig om paa syd-ost og kulede paa med det. Der kunde ikke være tanke paa, i den mørke nat, opfyldt som havet var med grunder og skjær, at slippe derfra. Vi havde kun en ting at gjøre, nemlig at stikke vore kjættinger paa tamp og afvente begivenhederne. Kulingen øgede snart paa til orkanagtig storm, sjøen reiste sig høi og krap og ruskede voldsomt i vore ankerkjættinger, landet i læ tog sig ikke saa godt ud nu, som da vi kom ind

og ankrede med landet til luvert. Vi var alle mand paa dæk og gjorde alt klart for en stranding, der syntes uundgaaelig. Hver mand havde sit tildelt og vilde, i det øjeblik, kjællingerne sprang, være klar paa sin post. Motoren gik med fuld fart, og fartøiet holdtes ret op mod vind og sø. Jeg haabede derved at ta' lidt af den voldsomme kraft, der var paa kjællingerne. Det var den 3die om middagen, vi gik til ankers, og først den 8de kl. 4 formiddag løiede vinden, saa vi kunde komme os ud igjen. Endnu engang en drivende nat i bælgrør mellem grunder og skjær og saa tilslut forløsning. Det er ikke muligt at beskrive det velvære, den følelse af ro og tryghed, der kom over os efter disse 10 dages uafslidelige kamp, da vi gik til ankers den 9de September kl. 3 $\frac{1}{2}$ om eftermiddagen i bunden af Pettersens bugt paa Kong Williams land. Med et trangt indløb laa den havn for os, der skulde blive vort opholdssted for to aar — „Gjøa-havn“. En stærk bris af land hindrede os fra at staa ind. Først den 12te om aftenen løiede det saa meget, at vi kunde arbejde os op mod den og komme ind til ankers. Nu kunde vi puste ud. Vi havde gjort et godt arbejde.

„Gjøa-havn“ var en ønskeplads, liden og landlukket. Det lave, med nase overgroede sandland, skraanede jævnt opad fra alle kanter indtil en højde af 50 meter og dannede saaledes en liden koselig gryde, hvor vi laa sikkert og trygt. Dagen efter vor ankomst hertil, roede jeg paa land med mine instrumenter for at undersøge de magnetiske forhold. Saa mærkeligt det end kan lyde, vi havde netop fundet det sted, der efter planen skulde være det bedst skikkede for den magnetiske station — ca. 100 kvm. fra polomraadet. Nu var der ikke længere nogen tvivl. Dette skulde blive vort hjem for de følgende to aar. Tiden derefter blev meget travl, Fartøiet blev halt op lige til den steilt affaldende strandbred, en luftbane anlagt, og al proviant ført op paa land ved hjælp af denne. Alt blev ordnet og hus bygget over af seil.

Saa kom turen til observatorierne og det ene dukkede op efter det andet. Først det magnetiske variationshus, saa et beboelseshus for meteorologen og magnetikeren. Disse to blev bygget af tomme proviantkasser fyldte med sand. Dernæst kom turen til huset, for de absolut magnetiske observationer. Væggene blev bygget af sneblokke og taget syet af tynd gennemsigtig seildug. Tilslut byggedes Uranienborg — det astronomiske observatorium — ligeledes af sne med seildugs tag. Ved siden af alt dette byggearbejde havde vi desforuden gjort et andet godt arbejde, idet vi

havde nedlagt 100 ren og saaledes skaffet rigelig fersk proviant for os selv og vore hunde gennem vinteren,

Isen lagde sig den 1ste og 2den oktober. Fartøiet blev da overtrukket med seil, og alt gjort klart for at modtage den forestaaende vinter.

Den 29de oktober viste de første eskimoer sig. Vi havde altid været meget spændt paa dette møde og daglig talt derom. Beretningerne lød paa, at disse nordamerikanske eskimoer var meget vilde og krigerske. John Ross, den senere engelske admiral, opgiver i sin reiseskildring ordet „Teima“ som den brugelige ven-skabshilsen mellem hvid og eskimo, og vi havde derfor lagt os dette ord omhyggeligt paa hjertet for øjeblikkelig at betvinge de krigerske lyster, saafremt saadanne skulde komme tilsyne. Dette første møde blev i høieste grad komisk og hører til vore glædeste minder. Med to til tænderne bevæbnede ledsagere, nemlig d'herrer Anton Lund og Helmer Hansen, gik jeg eskimoerne i møde. Selv førte jeg an og gik i spidsen, mine to ledsagere fulgte efter i ca. tre skridts afstand. De havde taget paa axlen gevær og fremviste en saa barsk mine, at bare denne vilde have været tilstrækkelig til at rive en hel fiendtlig afdeling paa flugt end sige da de stakkers fem eskimoer, som nærmede sig. Takt og holdning inden min afdeling var aldeles storartet, kommen os 100 skridt fra eskimoerne stoppede disse. Vi paa vor side vilde selvfølgelig ikke vise mindre strategisk dygtighed end disse og gjorde derfor ligeledes holdt. Nu, tænkte jeg, er det paa tide at faa klarhed i sagen og brølte „teima“ med mine lungers fulde kraft. Dette lod ikke til at anfægte eskimoerne det ringeste. Efter at have snakket sig imellem nogle faa øieblikke, gjenoptog de den afbrudte marsch og kom mod os. De var fem i tallet, havde formeret en slags skytterlinje og avancerede nu smilende og nynnende. To af dem havde sine buer spændt fast paa ryggen, og de tre andre var tilsyneladende ubevæbnede. Vi gjenoptog selvfølgelig ogsaa marschen paa vor side, men nu under det stadige raab „Teima, teima“; eskimoerne svarte os, men med et ganske andet ord „Manik — tu — mi“. Vi nærmede os nu hurtig hinanden og endte saa tilslut med at mødes. Det var et eiendommeligt møde, Eskimoerne strøg og klappet os baade for og bag og raabte Manik — tu — mi i munden paa hverandre. Vi blev vor oprindelig anlagte slagplan tro, idet vi efterlignede vor modpart bedst muligt, skreg og raabte, klappede og daskede.

Det var kjække folk, disse eskimoer, høie og kraftig bygget, af udseende minder de mig mere om indianere

end om eskimoer, kobberbrune, høje og spænstige. Den almindelige brede, kjødfulde eskimonæse var erstattet med en mere velformet, svagt krumbøiet næse, haaret var snauklippet med undtagelse af en smal kam med langt haar, der strakte sig fra den ene tinding rundt nakken op til den anden. Vi tog dem nu under en ustandselig latter til fartøiet. Disse eskimoer kaldte sig selv „Oghuli-eskimoer“ og regnede den nordamerikanske kyst fra Back-floden vestover til Adelaide-halvøen for deres jagtmarked. Vi fik mange gode venner blandt denne stamme, men det var først ved en senere anledning, vi paatraf „Netchjilli-eskimoerne“, der skulde blive vore uadskillelige venner.

Den 2nden november begyndte den faste station sit arbejde. I saa faa ord som mulig skal jeg søge at forklare jordmagnetismen og brugen af vore magnetiske instrumenter.

Jordens magnetiske kraft optræder med hensyn til retning og styrke forskjellig paa hvert eneste punkt af jordens overflade; men heller ikke paa et og samme sted er den bestandig ens. Den er underkastet regelmæssige daglige og aarlige forandringer, ligesom der ofte pludselig opstaar uregelmæssige, mere eller mindre voldsomme forstyrrelser. Endelig viser der sig fra aar til aar smaa forskydninger, der fortsætter i lange aarrækker paa samme maade.

Alt dette har man fundet gennem observationer foretaget i tidernes løb rundt omkring paa jorden dels under reiser dels ved faste stationer. Et næiere studium af det dengang foreliggende observationsmateriale foranledigede den store tyske matematiker og fysiker Gauss til i trediveaarene i forrige aarhundrede at opstille en teori for det jordmagnetiske fænomeners sammenhæng og forskelligartede optræden paa et bestemt tidspunkt efter geografisk bredde og længde. Derved blev det muligt at konstruere tre forskellige korter, hvoraf to viser kraftens retning, det tredje dens styrke. Naar der kræves to korter til retningen, kommer dette af, at retningen maa angives baade i forhold til stedets geografiske nord-sydlinje og i forhold til stedets horisontalplan. Den jordmagnetiske krafts retning i forhold til nord-sydlinjen kan man iagttage ved hjælp af et kompas, hvis nordende som bekjendt i almindelighed peger noget østenfor eller vestenfor det samme nord. Denne afvigelse kaldes misvisningen eller deklinationen. Paa magnetiske kart er optrukket linjer, som viser kompasnaalens retning paa ethvert punkt af jordoverfladen. Disse linjer, der kaldes magnetiske meridianer, løber, som det vil ses, sammen i to punkter, den magnetiske nordpol ved Nord-Amerikas ishavskyst og den

magnetiske sydpol inde paa det arktiske fastland; hver af linjerne betyder, som man vil forstaa, den vei, man maatte følge, om man stadig bevægede sig fremover nøiagtig som kompasnaalens nordende eller sydende angav. I første tilfælde vilde man tilsidst havne paa den magnetiske nordpol, i andet tilfælde paa den magnetiske sydpol.

Paa andre magnetiske kart faar vi et begreb om den jordmagnetiske krafts retning i forhold til horisontplanet. Anbringer man en magnetnaal saaledes, at den kan dreie sig om en akse gennem dens tyngdepunkt, akkurat som en slibesten, saa vil naalen af sig selv indtage en skraa stilling, naar dreieplanet falder sammen med den retning, som en kompasnaal angiver. Et slikt apparat kaldes et inklinatorium, og den vinkel, som inklinationsnaalen danner med horisontplanet, kaldes stedets magnetiske inklinasjon. Her paa vore kanter peger naalens nordende nedover mod jorden; i Australien derimod er det sydenden, som dupper ned. Ved den magnetiske nordpol stiller inklinationsnaalen sig lodret, med nordenden ned, ved den magnetiske sydpol stiller den sig lodret med sydenden ned. Inklinationen er altsaa begge steder paa 90 grader og aftager, eftersom man fjerner sig derfra. Paa en række punkter indenfor den tropiske zone er inklinationen 0, d. v. s. inklinationsnaalen stiller sig der nøiagtig horisontalt; den linje, som man kan tænke sig trukket gennem alle disse punkter, kalder man den magnetiske ækvator. Den ligger dels nordenfor dels søndenfor jordens geografiske ækvator.

Den jordmagnetiske kraft virker, som det vil forstaaes, med sin hele styrke i den retning, som inklinationsnaalen angiver, og det kunde da blive spørgsmaal om, hvor stor denne styrke er paa de forskellige steder. For at komme paa det rene hermed, tænker vi os kraften opløst i to dele, en del virkende horisontalt, og en del virkende vertikalt. Det er aabenbart den horisontale del af kraften, som bevirker, at kompasnaalen indtager en bestemt stilling, og kan vi faa greie paa denne del af kraften — horisontalintensiteten — som den kaldes, og vi samtidig kjender inklinationen, er det let ved et simpelt regnestykke at finde den samlede styrke — totalintensiteten. Til bestemmelse af horisontalintensiteten anvender man to metoder, enten hver for sig eller helst, for kontrollens skyld, samtidig. Den ene metode bestaar deri, at man anbringer en magnetstav paa siden af en kompasnaal i en bestemt afstand fra denne og iagttager, hvor mange grader naalen slaar ud fra sin oprindelige stilling. Det er klart, at jo svagere horisontalintensiteten er, desto større blir

naalens udslag, og naar man kjender den anvendte magnetstavs styrke, kan man ved hjælp af udslagsvinkelen og afstanden beregne horisontalintensiteten.

Den anden metode gaar ud paa at iagttage svingetiden for en magnetstav, der er ophængt i en traad, slig at den kan dreie sig i horisontplanet. Naar magneten faar være i ro, indstiller den sig under horisontalintensitets indflydelse i kompasnaalens retning. Bringes den ved et lidet stød ud af ligevægtsstillingen, vil den svinge frem og tilbage, og jo stærkere horisontalintensiteten er, desto hurtigere vil den komme i ro igjen, eller m. a. o. desto kortere er tiden for hver enkelt svingning. Naar man kjender svingmagnetens styrke og iagttaget, hvor mange sekunder den behøver til en svingning, kan man beregne horisontalintensiteten.

Karterne giver os en forestilling om horisontalintensitets værdi udtrykt i saakaldte elektriske enheder paa de forskjellige kanter af jorden. Linjerne gaar hver enkelt gennem alle de steder, hvor horisontalintensiteten er den samme. Som man vil bemærke, aftager horisontalintensiteten henimod de magnetiske poler. Det er da ogsaa en selvfølge, eftersom jordmagnetismen her, hvor inklinationen er 90° , virker med sin hele styrke lodret nedover og saaledes ikke kan udeve nogen virkning i horisontal retning.

Den magnetiske nordpol og sydpol er merkepunktet paa jordoverfladen, og det er indlysende, at magnetiske undersøgelser netop paa disse punkter eller i deres umiddelbare nærhed maa være af den største interesse for den jordmagnetiske videnskab. Den Gaussiske teori klarer ikke paa langt nær alle de gaader, som de jordmagnetiske fænomener stiller, men man søger stadig at fuldkommengjøre dem ved indsamling af saa paalidelige iagttagelser, som det er muligt at skaffe.

Gjøaekspeditionens arbeide paa dette felt er tænkt som et bidrag hertil.

Men vanskelighederne var ikke smaa. Bare den ting, at horisontalintensiteten, som vi har hørt, i magnetpolens nærhed blir saa at sige forsvindende liden, kræver ekstraordinære forholdsregler for at faa bestemt saavel denne selv som misvisningen.

Gjøaekspeditionens instrumentelle udstyr var ogsaa afpasset derefter. De magneter, 14 i tallet, der skulde benyttes til beregning af horisontalintensiteten, var med stor omhu udvalgt i Potsdam før afreisen. Inklinationen var der anledning til at bestemme ved hjælp af tre inklinatorier af forskjellig konstruktion, og til bestemmelse af deklinationen havde vi to forskjellige instrumenter.

Dertil kom endnu et sæt selvregistrerende variations-

apparater d. v. s. tre i et mørkt rum fast opstillede instrumenter, hvert indeholdende en liden magnetnaal, hvoraf de to var ophængt i en fin kvartstraad, den tredje vippende paa et fint lager, saaledes at naalen ved sine bevægelser fulgte den ene deklinationens, den anden horisontalintensitetens og den tredje inklinationens selv de mindste forandringer. Hver naal var forsynet med et speil, der reflekterede Lys fra en Lampe hen paa en med fotografisk papir beklædt trommel, der ved hjælp af et uhrværk dreiede sig rundt, en gang i løbet af et døgn. Det var indrettet saaledes, at det reflekterede lys fra hver af de tre naale traf trommelen i forskjellig høide og frembragte en liden mørk flek, men da trommelen med papiret dreiede sig rundt, blev hver flek stadig fortsat og dannede en sammenhængende mørk linje. Der blev saaledes tre mørke linjer over hverandre paa papiret, naar det efter 24 timer toges af.

Efter hvad vi tidligere har hørt, vil man let forstaa, at det ikke kunde gaa an at vælge selve polpunktet til fast iagttagelsesstation, selv om vi paa forhaand kjendte dets nøiagtige beliggenhed og kunde forudsætte, at det holdt sig urokkelig paa en og samme flek.

Efter professor Adolf Schmidts raad besluttede jeg derfor at lægge basisstationen, hvor variationsinstrumenterne skulde opstilles, i saadan lang afstand fra polen, at inklinationen viste sig at være ca. 89° . Denne betingelse fandt vi opfyldt for Gjøahavns vedkommende, og dette sted blev derfor vort hovedkvarter. Herfra foretoges jævnlig udflugter til egnene rundt omkring ligeind paa Boothia Felix, hvor det lykkedes mig ved deklinationens hjælp direkte at konstatere, hvad man ogsaa i den senere tid af teoretiske grunde har antaget, at det magnetiske polpunkt ikke har en urokkelig, fast beliggenhed, men rimeligvis er i stadig bevægelse. Hvorledes denne bevægelse foregaar, derom vil forhaabentlig vort betydelige observationsmateriale, naar det blir færdig bearbejdet, give veiledende oplysninger.

De magnetiske observationer holdtes gaaende, dag og nat uden afbrud, i 19 maaneder. Samtidig gjordes meteorologiske instrumenter samt sørgedes for, at expeditionens meteorolog fik den bedste undervisning. Meteorolog Aksel Steen var min magnetiske raadgiver her hjemme før expeditionens afreise, og mange og gode var de raad, han gav mig. Det astronomiske udstyr skyldes for største delen professor Geelmuyden.

Eskimoerne kom og gik nu stadig væk og blev paa kort tid helt fortrolig med os. Henimod jul forsvandt de alle med undtagelse af en gammel mand Teraiu med kone Kaijoggolo og liden søn Nutara. De kom og boede hos os hele den koldeste del af vinteren.

Den øvrige stamme havde draget vestover paa sælfangst.

Julen nærmede sig nu med hurtige skridt, og utallige forberedelser blev gjort. Dagens var begyndt at blive korte, og kulden at blive skrappere.

Saa kom julaften, den første ombord paa Gjøa. Veiret var straalende. Blik stille og tindrende klart. Termometret viste $\div 40^{\circ}$. En snehytte var indrettet til badeanstalt, for at man kunde faa et rigtig fint juleudseende.

Det kan vel høres noget kjøligt ud at ta' bad i en snehytte ved $\div 40$, men efterat vi har opstillet vort lille amerikanske bad derinde og gjort alt i orden, saa det ganske indbydende ud. Badet blev enestaaende i sit slags. Dampen, der steg op, fortættede sig nemlig, faldt ned som sne og virkede som en temmelig afkølende dusch. Det var saaledes ikke nogen afgjort nydelse. Men hensigten blev opnaaet.

Leitnant Hansen og jeg var festarrangører. Kahytten blev pudset og pyntet. Al den stads vi havde, hvilket forøvrigt ikke vil si' stort, blev taget frem. Væggene blev trukket med flag, og bordet blev festligt dækket. Klokken $4\frac{1}{2}$ efterm. samledes vi til middag, alle i gala, d. v. s. eskimoisk gala eller dansedres. Der blev spist og drukket saa godt, som Gjøa's beholdninger tilod det. Kaffe med alt tilbehør serveredes i forkahytten. Imidlertid benyttede kokken anledningen til at sætte et juletræ, han selv havde lavet, op i agterkahytten. Træet var smukt udstyret, og en masse julelys sendte sine smaa straalers ud og mindede os om et træ — en virkelig gran — som nu var tændt derhjemme, og rundt om hvilken en hel del kjære ansigter saaes. Det kan nok hælde, at vi gjorde mer end en lang reise hin kvæld ombord paa Gjøa. Det tør vel hælde, vi sendte mere end en kjærlig julehilsen hjem. Kabel eller Marconi tog for lang tid for os. Vi havde selv en hurtigere-virkende traadløs — tanken.

Bordet bugnede af allehaande gode sager. Vor kok havde jo ogsaa bagt i samfulde otte dage, saa det burde jo kunne mærkes. Presenter manglede der heller ikke. Kjærlige tanker og travle hænder havde været i fuld gang længe før vor afrejse fra hjemmet, og resultaterne forelaa nu i de allernydeligste smaa ting.

For en juleaften derude. Var det ikke, som Vorherre selv sendte os sin hilsen? Det herligste nordlys, vi endnu havde seet, oplyste hele himlen, i jagende straalers fra horisonten mod Zenith. Den ene straalet syntes at kappes med den anden om pladsen, om hvem der skulde bli' den første i den vilde jagt. Saa forener de sig alle pludselig som paa et givet signal og gaar over i et blødt finformet baands skikkelse, som

svinger sig med slette graciøse bevægelser. Det er, som om de urolige straalers nu har søgt hvile. Skulde de muligens pønske paa noget nyt? Da er det med et, som om det vakre baand skulde været revet op i mange dele. Atter begynder jaget, atter begynder den vilde flugt. Det er vanskeligt at si', hvad det næste skridt vil bli'. Det synes som om Zenith nu skulde være valgt som midtpunkt for den hele bevægelse. Og pludselig som ved et trylleslag straalers den herligste krone ud med Zenith som Centrum.

Julen gaar, og det nye aar kommer. De mange fridage har allerede begyndt at trætte os, og arbeidet gjenoptages atter med lyst. Hvad der stod først paa programmet, var udrustningen for min forestaaende slædetur til den magnetiske pols nærmeste omraade. Den oprindelige plan var, at jeg med en ledsager og udrustning for ca. tre maaneder understøttet af en hjælpeexpedition, ledet af leitnant Hansen og en mand, skulde foretage denne tur. Vi blev derfor fire af os, der maatte have sine sager færdig i rette tid. Hver enkelt fik da sine sager udleveret saa tidligt, at han selv kunde prøve dem og gjøre de forandringer, han maatte finde passende. Soveposespørgsmaalet syntes at interessere os alle mest. Selvfølgelig finder enhver at soveposen er ubrugelig i sin oprindelige form. Der blev skaaret og syet, syet og skaaret med det resultat, at de forunderligste former dukker op. Hvad det gjælder er at faa dem alle saa lufttætte som muligt. Den første sovepose fremlagt efter adskillige forandringer havde indgang gennem posens stop. Naar man saa var kommen ind snurrede sig igen rundt halsen, og man laa i en fuldstændig lukket pose. Men dette patent blev selvfølgelig ikke godkendt af de tre andre. Enhver af dem havde en idé, der var langt bedre. Vent bare. Næste patent havde indgang midt i posen med en masse snøringer og surringer. Jeg kan erindre, at da denne pose blev fremlagt til beskuelse, ytrede en for patentet afgjort modstander, at han maatte mindst have været portner i en fire etages gaard for at klare et saa indviklet system. Vi opnaaede dog tilslut, hvad vi behøvede, en prøvet, god udrustning. I et var vi alle enige, at de eskimoiske skindklæder var de mest hensigtsmæssige for dette klima. Vi havde derfor været om os itide og byttet til os de letteste fineste renskinds klæder fra eskimoerne. Ved de mange smaa forsøg, vi havde gjort paa forhaand, var vi snart kommen paa det rene med, at en snehytte var teltet mange gange overlegent, naar temperaturen gik ned under $\div 30^{\circ}$. Jeg oprettede derfor et kursus med gamle Teraiu — den eskimo, der var bleven igjen hos os med sin familie — som læremester.

Alle fire meldte sig ind. Nu byggede vi regelmæssig hver formiddag en snehytte. Snart var den ene bygmester og vi andre haandlangere, snart den anden. Gamle Teraui, der ikke kunde fatte, hvor for vi byggede alle disse snehytter, rystede af og til betænkelig paa hodet. Han troede ganske bestemt, vi havde mistet forstanden. Undertiden slog han, for at betegne den overvældende masse, ud med begge arme og udbød; „Iglu amichjui — amichjui, — amichjui“, der mener, dette blir da en forfærdelig braate huse. Men vi opnaade ogsaa der, hvad vi vilde. Vi blev tilslut flinke snehyttebyggere.

Den 29de februar bragte vi vore slæder op paa høiderne for at være klar til at gaa afsted den næste morgen.

Dagen for begyndelsen af vor første slædetur op- randt klar og stille. Temperaturen var ikke netop sommerlig. Termometeret viste $\div 53$. Den ene slæde var forspændt med 7 for størstedelen unge hunde, da vi havde mistet alle de øvrige i vinterens løb af en eller anden lumsk sygdom. Den anden slæde blev trukket af 3 mand. Det gik tungt at komme frem. Slæderne vilde ikke rigtig gli. Sneen blev i den strenge kulde som sand og fremgangen meget tung. Efter et frygteligt Slid rak vi frem fire kvm. den første dag. Inden vi nu kunde begi os til ro, maatte vi bygge vort hus. Takket være de mange, hytter vi havde bygget før paa vinteren, klarte vi det nok saa fort — paa ca. $1\frac{1}{2}$ time. Temp., der var gaaet ned til $\div 57^{\circ}$ fristede en ikke til at være ude længere end høist nødvendigt. Saasnart vi derfor havde hytten færdig, gik vi ind og murede indgangen til med en stor sneblok. Nu kom kogeapparatet frem, og snart havde vi det koseligt og varmt inde i vort lille snehus. Trods den lave temperatur $\div 62^{\circ}$, — den laveste vi overhovedet observerede — tilbragte vi en i alle dele komfortabel nat. Næste dag rak vi ved et ustandselig slid fra morgen til aften frem $3\frac{1}{2}$ kvm.

Jeg forstod nu, at dette ikke lønnede sig og bestemte mig til at nedlægge depotet, hvor vi var, vende tilbage og afvente varmere veir.

Den 16de marts søgte jeg atter med en ledsager at føre depotet noget længere ud. Det var paa denne tur, vi første gang paatraff Netchjilli-eskimoerne og fulgte dem hjem til deres snehytter, der laa mellem Isskruningerne i Ross-strædet. — Vort første møde med denne stamme var helt igjennem hjerteligt og venskabeligt. Deres lejr bestod af 16 snehytter med tilsammen ca. 100 mennesker. Af udseende og klædedragt var de fuldstændig lige vore tidligere venner — Oglulieskimoerne.

Da min ledsager og jeg gjorde os klar til at bygge vor snehytte, kom de alle til og lod os forstaa, at de ønskede at hjælpe. Vi overlod dem med glæde arbejdet. Efter en halv times forløb stod vort hus helt færdigt. Der forefaldt den følgende morgen en scene, som ganske klart viser, hvilken respekt der stod af os hvide mellem disse vilde folk. Af vore tidligste eskimovenner Oglulieskimoerne havde vi lært, at ordet „miki“ betød en hund. Da alle vore hunde var ganske unge dyr og ikke orkede stort, bad jeg en af vore nye venner — en mand ved navn Attikleura, som gjorde indtryk af at være stammens fornemste — at laane mig sine hunde den næste dag. Han studsede svært, da jeg bad ham derom, han saa paa mig og smilte smaat. Noget svar fik jeg ikke. Jeg gav mig imidlertid ikke, men gjentog mit forlangende. Han nikkede da med hovedet, og vi talte ikke mere derom, da jeg nu ansaa sagen for ordnet. Da jeg den næste morgen kom ud af snehytten, stod Attikleura's lille søn der. Jeg lagde ikke noget større merke til ham, men fortsatte over til hans far's snehytte for at spørge, hvor der blev af hundene. Jeg anvendte selvfølgelig ordet „Miki“, som jeg havde lært. Han saa forundret paa mig og lod mig forstaa, at jeg havde faaet hans miki. Da jeg haardnakket benegtede dette, gjorde han mine til mig, at vi skulde gaa ud. Han tog veien over til sin lille gut, pegte paa ham og sagde: „Ona mikiga“ d. v. s. her er jo gutten min. Nu stod alt klart for mig. Miki betød hos denne stamme ikke hund, men barn. Saa stor var altsaa frykten for os, at han uden indvending gav sin søn bort. Jeg lod ham nu forstaa, at jeg havde taget feil, og det hele endte med hjertelig latter paa begge sider.

Efter to dages marsch paatraff vi ved Matty-øen en liden leier bestaaende af seks hytter. Disse kaldte sig „Itchjuachtorvikeskimoer“ og var fra Østkysten af Boothia Felix. I nærheden af det sted, hvor Ross vintrede med Victory. Disse folk gjorde et meget ubehageligt indtryk paa mig, og jeg sagde til min ledsager om aftenen, at vi skulde surre alt godt fast paa slæderne og lade hundene ligge i nærheden. Om morgenen, da vi skulde afsted, savnede vi en sag, øks og kniv. Jeg lod dem forstaa, at de maatte levere de stjaalne genstande tilbage. Men de lod, som de intet kjendskab havde til det hele. Efter forgjæves at have henvendt mig flere gange til dem, blev jeg kjed og tog frem en af vore Karabiner. Jeg udviklede nu, saa godt jeg kunde for dem, at jeg vidste, hvem tyvene var, og at jeg vilde skyde dem, saafremt de ikke udleverede de stjaalne genstande. Dette hjalp. I en fart fik vi sagerne udleveret. Jeg

vovede ikke at nedlægge noget depot i nærheden af disse revere, men vendte tilbage og betroede det hele i hænderne paa vore nye venner — Netchjilli-eskimoerne. Jeg blev aldrig skuffet ved den tillid, jeg viste disse folk, de var, hvad de ved første øieblik gjorde indtryk af, i bund og grund ærlige. En hel flok af dem fulgte os nu tilbage til Gjøa og blev hos os nogle dage.

Det 6te april drog jeg ledsaget af sergeant Peder Ristvedt afsted for at gøre magnetiske undersøgelser i polens nærhed. Vi var udstyret for tre maaneder, men havde med vore 9 hunde for liden kraft for de tungt lastede slæder. Vi havde et par eskimofamilier ifølge, som skulde ud paa sæljagt. Det var en deilig dag, og saa rart det end kan høres under vore forhold — det føltes rent sommerligt ude ved en temperatur af $\div 30^{\circ}$. Vi var nemlig de to foregaaende maaneder blit vant til en langt lavere temperatur. Februar gav saaledes en middeltemperatur af $\div 43^{\circ}$. Det var grunden til, at vi svedede, som om vi skulde befinde os i troperne hin dag med de 30° kulde. Vi maatte kaste plag for plag og holdt først an, da anstændigheden krævede det. Denne slædetur løb ikke særlig heldig af. En benscade, jeg fik, tvang mig til at ligge i soveposen i hele 8 døgn. Jeg fik dog fornøielsen af at komme polen saa langt ind paa livet, som det var nødvendigt. Vi havde paa vor vei været nødt til at sætte igjen en af vore slæder og proviant for en maaned for at paaskynde fremgangen. Dette var desværre i nærheden af Itchjuachtorwik-eskimoernes fangstfelt. Da vi kom tilbage for at hente vore sager var alt med undtagelse af 5 kilo pemmican røvet. Allerede efter to maaneders forløb var vi derfor nødt til at vende hjem.

I begyndelsen af juni kom store skarer af eskimoer til fartøiet. De vilde da sælge sælspek og skind, som de havde fanget i vinterens løb. I Betaling fik de træ og jern. I midten af juli forlod de fleste os igjen for at drive renjagt og laksefiske paa forskellige kanter. I sommeren 1904 udlagde løjtnant Hansen med en mand paa en baadtur et større depot ved Cap Crozier ca. 100 kvm. fra stationen. Dette depot skulde være til brug paa hans planlagte slædetur til østkysten af Victoria land i vaaren 1905. Gustav Wiik havde hele denne tid været alene om de magnetiske observationer ved stationen og udført et udmærket arbejde. Sommeren var kortvarig og sur. Fartøiet løsnede af isen den 23. Juli. Af trækfugle kom der svaner, gjæs, lom, ænder, urfugl og mange andre smaa fugle. Rypen kom i marts og reiste i november. De eneste stationære var hvidræv, røskat og lemæn. Vegetationen var rig. Store strækninger kunde være ganske oversaaet af blomster.

Der fandtes sommerfugle, fluer og endel andre insekter. Nogle milliarder myg ikke at forglemme. Vinteren satte ind noget tidligere dette aar end det tidligere, og isen lagde sig en uge før. Renen, der forrige høst havde forekommet i uhyre skarer, viste sig dette aar meget sjelden. Hele vort vinterforraad bestod saaledes i 1904 kun af 20 ren, og disse havde vi skudt langt ind i landet, medens vi i 1903 kunde have nedlagt saa mange, vi havde ønsket lige ved fartøiet. Eskimoerne, der havde tilbragt sommeren med renjagt i det nordlige Amerika, bragte os imidlertid en masse renkjød. Fra andre hold fik vi laks, torsk og ørret, saa vi var vel rustet ogsaa for den næste vinter. I midten af oktober vendte eskimoerne tilbage fra deres sommerudflugt og gjæstede os da i store mængder. Atter drog de afsted for at gøre et sidste fiske, før det mørkeste af vinteren satte ind. Henvend juletid vendte de atter tilbage til fartøiet, og da havde vi fornøielsen af deres besøg i næsten to maaneder. Den 20de november fik vi besøg af en eskimo-familie af en ganske fremmed stamme. Det viste sig at være en Kinepatu-eskimo fra Chesterfield Inlet ved Hudson Bay. Hans navn var Atangala. Han kunde saa meget engelsk, at han forstod at forklare, at der ved hans hjemsted laa to store fartøjer. For en gammel Mauserrifle og 400 patroner paatog han sig at bringe post derned og komme tilbage med svar ca. 1.500 Kvm. Den 20de mai næste aar svingede en slæde med 10 hunde for ind paa havnen. Det var Atangala. Han bragte os post fra det kanadiske gouvernements skib Arctic der overvintrede ved Cap Fullerton i Hudson Bay. Arctic var det for den tyske sydpolar-expedition byggede skib Gauss. Den var nu ude for at inspicere og udvælge pladse passende for smaa garnisoner. Major Moodie var øverstkommanderende, kaptein Bernier førte fartøiet. Paa samme sted overvintrede den amerikanske hvalfanger Era. Kaptein Comer af Era og major Moodie sendte mig ti slædehunde, da jeg havde skrevet og meddelt dem, at størstedelen af vore var døde i løbet af første vinter.

Efter vort 17 maaneders samvær med Netchjilli-eskimoerne blev vi efterhaanden saa fortrolig med enkelte af dem, at de lidt efter lidt aflagde den mistro, de i almindelighed nærer ligeoverfor fremmede og viste os en hel og fuld tillid. Vi blev imidlertid aldrig deres sprog mægtig, saa rigtig tilbunds i deres liv kom vi aldrig. Hvad jeg imidlertid har at berette er dels baseret paa en nøie iagttagelse af, dels paa oplysninger fra en af de interessanteste og mindst kjendte folkestammer paa jorden. Hvad der giver disse meddelelser saa meget højere værd, er den række af ypperlige

fotografier, som løjtnant Hansen tog under vort ophold der.

Netchjilli, som Netchjilli-eskimoerne regner for deres hjem, er bredderne rundt den store Willersted sø paa Boothia Isthmen samt det lille elvestykke, der fra denne staar i forbindelse med havet. Desværre fik vi aldrig tid til at aflægge dem et besøg, men fra eskimoernes mange beretninger ved jeg dog, hvorledes der ser ud, og hvorledes livet der arter sig. Fra isen gaar op i juni-juli maaned og til januar-februar næste aar lever de her, om sommeren i sine telte, og naar sneen falder i sine snehuse. Ofte maa de ogsaa i overgangstiderne, fra vinter til sommer og sommer til vinter — naar sneen enten — som den i juni maaned er — for vandtrukken til at benytte til bygning af en hel snehytte — bruge en bygning, hvis vægge bestaar af sne, og hvis tag bestaar af skind, en kombination af snehytte og telt altsaa, eller, som det ofte forekommer om høsten i september maaned, at kulden sætter ind, og indsjørerne lægger sig, forinden sneen kommer, at de da blir nødt til at opføre en isbygning med skintag.

Naar en eskimo skal bygge et snehus, da raadspør han altid først sin „hervond“. Dette er simpelt — en stok af renhorn, der er rettet ud. Paa den nedre side har den en dupsko af moskusoxeben, paa den øvre et haandtag af renben. Den er omtrent en meter lang. Med sit skarpe blik undersøger han i en fart terrænet og paa det sted, der tiltaler ham mest, stikker han nu sin hervond ned i sneen. Dette gjør han for at undersøge sneens beskaffenhed. Det er ligesaa vigtigt for en eskimo at finde god sne for sin bygning, som det er for mureren at ha' kalk til sin sten. Det kræver en meget lang erfaring at prøve sneen paa denne maade og overlades derfor gjerne til de ældste, naar de er flere i følge. Den sne, der egner sig bedst, er en sne, der har et ca. en fod høit løst lag paa overfladen og derunder et fast solidt lag. For haardt maa heller ikke dette lag være, da sneblokkerne derved blir vanskelige at skjære. Naar pladsen er valgt, skuffes det øvre løse lag af og lægges rundt i den vidde, hytten skal ha'. Naar nu det undre haarde lag er blottet, begynder byggeren med sin kniv, der som oftest er langskaftet og langbladet, at udskjære og opsætte blokkerne. Huset bygges indvendig fra, og blokkerne udskjæres udelukkende af byggetomten. Det er sjelden, at en eskimo behøver at ta' sin tilflugt til sneen udenfor. Blokkerne skjæres ud af sneen paa høi kant, og det er grunden til, at byggetomten kan indeholde tilstrækkeligt materiale. Hytten bygges i spiralform saaledes, at den efterfølgende altid støtter sig til

den foregaaende blok. Hytten faar form af en stor bikube. Det vanskeligste for os var altid, naar vi skulde begynde at knibe sammen og bygge taget. Blokkerne maa nemlig da indtage en meget heldende stilling, ja man kan næsten si' svævende. Men denne maade at bygge paa, er eskimoen medfødt. Der, han sætter blokken, der staar den, selv om den danner en vinkel paa 45° med horisontplanet. Bygningen afsluttes med en liden, paa en høist kunstfærdig maade anbragt sneplug i tophullet. Naar denne bygning er opført, er der bli't en masse sneaffald inde i hytten. Af dette bygges sovebrixen og ildstedet. Imidlertid har fruén ikke været uden beskæftigelse udenfor. Den løse sne, som først blev skuffet af, benytter hun til at tætte alle huller og revner med, og har hun nok løs sne, kaster hun hele hytten ned dermed. Dette hjælper i høi grad til at gøre den varm og lun. Naar det nu er færdigt indvendig, skjæres et hul i væggen i høide med brixen, Manden gaar ud, og konen indta'r hans plads. Først sendes det store vandtætte kajakskind ind, som udbredes over hele sovebrixen, derpaa kommer turen til alle de store, myge og varme renskind. Dernæst alt andet, som kogekar, tørrerist, spek for lampen og en masse andre ting, som eskimofruén finder nødvendige. Naar nu alt dette er gjort, mures husmoderen inde. Hvad gør hun derinde, denne indemurede dame? Vil det være indiskret af mig at stikke et lidet hul i væggen og kige. I kundskabens navn er alt tilladt, og med en skistav, jeg tilfældigvis har med, stikker jeg et hul i muren og baner mig adgang til det mystiske indre.

Det første hun gjør, er at sætte lampen op og gjøre fyr. Dernæst fylder hun kogekarret med sne og hænger det over for at tine vand til sin tørste ægtefælle. Naar hun nu er sikker paa, at blusset paa lampen straalér i sin fulde størrelse, hengi'r hun sig til den øvrige ordning, sovebrixen jevnes og glattes, og renskindene bringes i orden, og det hele gjøres saa koseligt som muligt. Efterat alt er bragt i orden, sætter hun sig foran ildstedet og synes at lægge særlig vægt paa at gjøre blusset saa stort og varmende som muligt. Nu skjønner jeg, hvad hendes hovedhensigt i den gjenmurede hytte er — at varme den op og at faa sneblokkerne til at sætte sig, saa det hele danner en kompakt tæt væg. Men dette opnaar hun ganske sikkert ikke, hvis jeg vedbli'r at kige, jeg murer derfor hullet igjen og fjerner mig. Imidlertid har manden bygget en 3 à 4 meter lang gang, der fører til huset. Men at slaa hul i muren og at sætte den i forbindelse med hyttens indre vover han nok ikke, inden høiere ordre fra sin kone. Han underholder sig imidlertid

med sine kammerater, der er i en lignende situation og søger at faa tiden til at gaa med spøg og munter passiar. Det er en stout gruppe af mænd, der staar, gennemgaaende høie, fra 5 fod og 9 lige op til 6 fod, nogle enkelte smaa findes jo iblandt. De er kraftig skabt. Det liv, de fører, bevirker en alsidig udvikling. Nu lyder damernes klare røster, og de ventende ægtemænd kan lægge en sidste haand paa deres bygværker ved at gjennembryde muren fra gangen ind til hytten.

Lad os nu aflægge et besøg i en af disse eskimo-leire og se, hvordan eskimoerne har det i deres snehauge lige efter nybygningen. Hytterne er af forskellige størrelser. Nogen ligger det høit over loftet andre lavt. Omkresen varierer fra 10 til 15' efter familiens størrelse. Det er i januar maaned, og kulden er streng. De bor derfor to og to familier sammen, for at faa det varmere. Familiernes medlemmer har netop samlet sig efter bygningen og dagens anstrengende slædereise. Husmoderen sidder paa sin plads og synger sin ensformige sang bestaaende af 4 ord og ligesaamange toner, der gjentages i forskellige former. Disse lyder virkelig — — naar den gjentoges tilstrækkelig længe — dræbende ensformig paa os. At bede dem i en høflig tone at tie stille nyttede ikke. Men vi havde fundet et andet særdeles virkende middel, nemlig selv at give nogen af vore vokale kunstpræstationer til bedste samtidig. Da fik vi fred, thi vore mange toner lød vistnok ligesaa grufuld i eskimoernes øre, som deres fire i vore. Nu ja, dette var vel mindre høfligt paa vor visit hos de nyankomne, men tages os i hvert fald ikke ilde op. Det første eskimoen gør, naar han kommer ind, er at trække af sig sin ydre frak og banke alle sine klæder aldeles fri for sne. Dette gør han, forat sneen ikke skal faa tid til at smelte og gjøre klæderne vaade. Skal han være inde hele aftenen, aflægges ogsaa de øvrige yderklæder. Er noget blevet vaadt i dagens løb, kastes det hen til husmoderen, og hun lægger det op paa risten til tørk. Nu skal hungeren tilfredsstilles, og de delikateste stykker af kjød og fisk tages frem — selvfølgelig stivfrosset. Men dette rører ikke eskimoen i ringeste grad; naar det kommer ned, smelter det nok, og uhyre kvanta forsvinder. Kniven er deres eneste spiseredskab, men den haandterer de ogsaa med færdighed. De holder kjødstykket fast med tænderne og den venstre haand, og som et lyn passerer kniven lige forbi næsen og skjærer af et stykke kjød saa klods ind til læberne, at han uvilkaarlig forbauses over, at ikke ogsaa disse fulgte med. Den ene store spekbete efter den anden tager samme vei. Naar familien saa er færdig med dette vigtige arbejde, tør det vel hælde, en

liden lur smager godt, og indgangen mures omhyggeligt igjen fra indersiden. Nu klæder de sig alle nøgne, og den retfærdiges søvn soves under store fællestæpper af renskind, muligens til langt ud paa næste dag. Dette afhænger da af, om de har mad nok. Har han isinde at bo her i længere tid, da hugger han sig dagen efter et vindu ud af isen paa nærmeste ferskvandsdam og sætter dette ind i væggen lige over indgangen. Fruen kan da se at gjøre sit arbejde i dagens løb. Hun har en hel del at ta' vare paa. Hun sidder ved ildstedet, som er hendes faste plads med benene trukket op under sig og vogter flammen og sine smaa poder, der springer ud og ind og leger. Hun smiler og ser helt lykkelig ud.

Sandsynlig er det de to af tran og sod indsatte smaaflæs, der fremkalder de glade tanker. Det er ikke saa længe siden, den yngste kom ud af hættten, hvor de bæres, til de er henved to aar gamle. Han kan nu være henved de fem og begynder snart at bli' voksen. Legen stilner efterhaanden af, og den mindste nærmer sig moderen og ser bedende paa hende. Hun skjønner gutten sin hun. De vænnes ikke saa hurtig af børnene der, modernelken smager dem godt, længe efter at de er begyndt at gaa. Ja, jeg har set gutter paa op til 10 aar lægge piben bort og deltage i festmaaltidet.

Men se, der kommer en gjæst ind, en veninde, naturligvis. Hun kommer for at faa sig en passiar, kjeder sig formodentlig hos sig selv. Det er Alo-Alo, en ung tiltalende kone. Den skarpe kulde har gi't hende en frisk, rød og hvid farve, og de vakre brune øine paa den lyse blaa bund ser nok ud, som om de kunde gjemme noget bag. Ud af hættten stikker et lidet forundret ansigt. Det er hendes aarsgamle søn — „Akla“ eller landbjørnen. Passiaren er snart i livlig gang, og de ser ud til at have noget morsomt at fortælle hinanden. Pludselig begynder den lille i hættten at bli' urolig, og i en utrolig fart og med en ganske enestaaende behændighed skifter han plads fra hættten og ned paa skjødets. Han har allerede faaet sine ønsker opfyldt og skal igjen anbringes paa sin lune varme plads, da moderen opdager, at han er usædvanlig skidden idag. Den vaskeproces, som nu paafølger kan være praktisk, naar man har ondt for vand. Hun slikker nemlig gutten ren og sætter ham tilbage. Har det været en pæn dag, kan det hælde, mændene har været ude paa isen paa sælfangst og nu i mærkningen kommer tilbage. De vender sjelden tomhændet hjem. En og anden sæl har de gjerne med, og den overlades da til husmoderen, der maa besørge den opskaaret. Tarmene, der er den største delikatesse, de kjender,

gaar til dem, der har dræbt den. Det øvrige deles mellem dem alle. Efter aftensmaden har de ofte paa den lange vinteraften lyst til at adspredde sig lidt. De samles da i den største hytte, og tilbringer nogen timer sammen der med sang og dans. Disse hytter er ofte rene pragtværker. Jeg har saaledes set dem paa ca. 14 fod høie og 25 fod i diameter. Her sætter alle kvinderne sig i en rund kreds og begynder sin monotone sang, og en for en af mændene kommer ind i kredsen og opfører en slags solodans, slaar paa en ramme, strukket over med tyndgarvet renskind og skriker noget ganske frygteligt. Hvad der forbausede mig mest ved disse fester, var fruentimmernes Sang. Jeg havde nemlig troet, at alle deres melodier — eller variationerne mellem de fem toner — var tilfældige, men her fik jeg vished for, at de virkelig var sange. Thi jeg har hørt op til 20 kvindfolk synge paa en gang ved disse fester og det en hel time ad gangen, uden at nogen af dem faldt ud af melodien. Det forekommer mig næsten at tyde paa musikalsk begavelse.

Næste aften gi'r muligens en af stammens troldmænd en forestilling i den samme hytte. Dette er en meget alvorlig affære — den eneste forestilling, vi aldrig modtog officiel indbydelse til. Vi lurte dem alligevel og fik ogsaa greie paa dette. Hytten gjøres næsten mørk. Kun et ganske lidet Blus blir tilladt — tilstrækkelig lys til at gjøre det hele mere eventyrligt — komplet mørke er jo for kjedeligt. Trolldmanden ta'r med sin assistent, hans kone for det meste, plads paa brixen, og de tilstedeværende i den anden ende af hytten. Et absolut mørke ruger over de optrædende. Nu begynder disse to at udstøde høie hyl og idethele at opføre sig saaledes, at man skulde tro, de holdt paa at tage livet af hinanden. Naar den komedie har staaet paa en halvtimes tid, stilner støien efterhaanden af, og alt blir stille. Lyset blir gjort stærkere og til alles tilsyneladende forbauselse fremviser nu trolldmanden to huller i sin frak, der før lyset blev dæmpet var ganske hel. Det ene hul er paa bryst, det andet paa rygside og beviser altsaa, at han under den støiende scene med assistance af sin kone har gennemboret sig med sit spyd. Tilsyneladende ta'r de alle dette meget alvorligt, men naar jeg senere spøjte med dem derover, lo de og fandt da, at det hele var noget tul.

Noget virkelig tegn paa overraskelse viste disse folk sjelden. En af de faa gange, jeg kan erindre at have sporet dette, var, da jeg sendte bud til fartøiet — jeg laa dengang i telt ca. 10 kvm. borte og foretog magnetiske observationer — med brev, hvori jeg bad om saa og saa meget ammunition. Da han dagen

efter vendte tilbage, og jeg forinden, jeg havde modtaget den tilsendte ammunition, sagde ham, at jeg vidste; hvor mange patroner han havde med sig af hver sort, og at han selv kunde tælle dem op, da blev han i høj grad overrasket ved at se, at jeg havde ret og beundrede svært den nytte, vi havde gjort os af vore skrifttegn. Senere morede de sig ofte med at rable nogle streger ned paa en lap papir og gi' os. Vi lod altid i højeste grad overrasket og fandt paa et eller andet, vi læste. Dette morede dem kosteligt. Familielivet gjorde indtryk i de fleste tilfælde at være lykkeligt. Dog kjender jeg tilfælde, hvor man mishandlede sine koner. Da det mandlige køn, var det kvindelige saa langt overlegent i antal, var det ikke sjelden, at man fandt ægteskaber, hvor en kvinde havde to mænd. Det omvendte forhold paatraf jeg aldrig. I Almindelighed førte manden ordet, og hustruen lystrede blindt. Dog kunde enkelte ældre enker sidde inde med ganske stor indflydelse. Deres religiøse opfatning stemte overens med vor deri, at de havde en forstaaelse af et ondt og et godt væsen, af straf og belønning. Havde man opført sig her i livet, som man burde, kom man til de evige Jagtmarker paa maanen. Havde man været et slet menneske, maatte man ned i jorden. Under hele vort ophold blandt dem, forekom der, saavidt jeg ved, fire fødsler og to dødsfald. Begge disse endte mærkelig nok sit liv for egen haand. Det ansees ikke for galt. Det gjøres imidlertid kun, naar smerterne i en sygdom ta'r overhaand. Maaden, de gør det paa, tror jeg, de er alene om. En sælskindsrem spændes tvert over snehytten i et par fods høide over gulvet. Den syge lades nu alene igjen og de andre gaar ud. Dog har de kighuller i hyttevæggene for at følge begivenheden. Den syge lægger sig nu paa knæ og søger paa egen haand at kvæle sig ved at trykke struben ned mod den spændte rem. Lykkes det ikke vedkommende at greie forretningen paa egen haand, og det derfor ta'r lang tid, gaar en af de udenforstaaende ind og fremskynder handlingen ved at trykke hovedet ned paa remmen. Slagsmaal paa knytnæver forekommer af og til. Mord er heller ikke ukjendt. Saaledes hændte det sommeren 1904 paa stationen, at en tolv aars gammel gut ved et vaadeskud skjød en syvaars i et telt. Den dræbte guts far tog øieblikkelig den anden, der forøvrigt var hans pleiesøn, slæbte ham ud af teltet og stak ham ihjæl. Sine døde syr de kun ind i et renskind og lægger dem ud paa Marken. Enkelte gjenstande, som bue, spyd, pil og andet lægges ved siden.

Den 2den april 1905 drog løjtnant Hansen og sergeant Ristvedt ud paa deres slædefærd for at kart-

lægge østkysten af Victoria land. De havde 2 slæder, 12 hunde og udstyr for 70 dage. Alt var knappest muligt tilmaalt, for at vegten skulde blive mindst. Alligevel gjælder det jo paa en saadan langtur at indrette alt saaledes, at det virkelig holder tiden ud. Alt blev derfor drøftet paa det omhyggeligste. Depotet, der var lagt ud aaret i forvejen, havde hjørnen fuldstændig ødelagt, men det lykkedes dem dog paa deres vei at skyde bjørn, ren og sæl og saaledes strække turen ud til 84 dage. Et udmærket arbejde blev udført. Østkysten af Victoria land blev kartlagt lige op til den 72ende parallel. Det af dr. Rae tidligere i sydenden af Victoriastredet seende land viste sig at være en gruppe bestaaende af over 100 smaa lave øer. Disse blev kartlagt paa tilbageveien. En anden interessant begivenhed, der indtraf paa denne tur var, at de mødte en anden ukjendt eskimostamme, „Kiilnermiuneskimoerne“ der har sine jagtmarker fra Kobberminesfloden og østover. Disse eskimoer har som de øvrige omtalte, ingen forbindelse med civilisationen. Selvfølgelig modtog vi vore kjække slædereisende med flagning og stor fest ved hjemkomsten.

Den 1ste Juni nedlagdes observatoriet for de magnetiske selvregistrerende instrumenter. I 19 samfulde maaneder havde Wiik holdt disse gaaende og udført et arbejde, der vistnok vil gi' rige frugter.

Den 13de august 1905 kl. 3 om morgenen lettede Gjøa og fortsatte sin vei mod vest. Jeg lurer paa, om de smaa brune øer derinde paa stranden var helt muntre den morgen. Neppe, thi de mistede flere rigtig gode venner. De vinkede længe til os, formodentlig et farvel for livet. Og naar en reisende muligens om mange aar atter aflægger dette sted et besøg, da vil de talrige teltringe minde om de mange og lykkelige dage, Gjøaekspeditionen tilbragte her med sine gode venner Netchjilli-eskimoerne. Dagen efter stoppede vi ved et sted, der af eskimoerne kaldes Kamiglu. Her fik vi eskimogutten Manni ombord. Ved sit aabne og ærlige væsen vandt han os alle som en. Ja, selv kokken, der hadede eskimoer, tror jeg havde en lidt varmere følelse paa hjertebunden for ham. Det var min hensigt at have taget ham med og vist ham lidt af den verden, han ingen anelse havde om, for saa senere at sende ham tilbage, saafremt han ønskede det. Men ved et ulykkestilfælde druknede han paa Herscheløens havn. Efterat have passeret et trangt og grundt farvand kom vi den 21de august ud i Dolphin og Unionstredet. Vi kunde nu puste ud. Den 26de august om formiddagen fik vi den første seiler isigte. Det var et stolt øieblik for os alle, da vi heiste vort flag og holdt ned

paa amerikaneren. Den 3die september blev vi stoppet af isen ved King Pt. og frøs snart efterpaa ind for den tredje vinter. Nu følte vi os imidlertid ovenpaa. Paa stranden laa den fineste rækved, vi kunde ønske os, og sjøen var fuld af fisk, og ikke langt borte fandtes harer i tusindvis. Paa stranden — nogen favne ind forbi os — laa den forliste hvalfanger Bonanza. Det første, vi gjorde, var at bygge os et hus af drivtømmer. Dernæst blev observatorierne opført. Fra 20de oktober til 12te marts var jeg ude og rejste med Gjøaposten. I den tid havde løjtnant Hansen kommandoen ombord. Denne vinter var i hei Grad stormfuld og ubehagelig. Ved min tilbagekomst var alt i bedste orden. Den 26de marts blev Wiik syg og maatte gaa tilkøis. Den 31te marts døde han. Det var et haardt stød at miste en kammerat saa nær hjemmet. Først den 9de mai kunde vi begrave ham, da Jorden indtil den tid havde været for haardfrossen. I Mellemtiden havde vi kisten staaende i vort beboelseshus paa land, der i den anledning blev forladt og gjenspigret. Senere reiste vi et højt mægtigt kors med inskription ved gravens nordende, og da saa blomsterne kom, smykkede vi hans grav. Denne ligger paa en sterkt fremtrædende pynt og vil bli' et mærke for de mange fartøier, der farer forbi.

Vaaren blev en livlig tid. Stadig gjennemfart af eskimoer og hvide bragte tiden til at gaa hurtig. Den 2den Juli kom vi løs af isen og halte op under Bonanza, for at undgaa isen, der laa og drev frem og tilbage i landraaken.

Den 11te Juli kom to af de amerikanske hvalfangere ind til vor plads for at samle rækved, og samme aften stod vi ud. Vi tar endnu et sidste farvel med vor kamerat, som vi maatte lade igjen derude og flagget sænkes som en sidste æresbevisning til ham, idet vi passerer under hans grav.

Ved Herscheløen standsedes vi allerede af isen og blev opholdt her en hel maaned. Efter mange trange passager og snaue vendinger stod vi den 30te august ned Beringsstredet. Dagen efter kom vi ind til Nome, en guldgraverby i Alaska. Den modtagelse, vi fik, og den begeistring vort foretagende havde vakt der, kan vi aldrig glemme.

Den 5te september stod Gjøa sydover under løjtnant Hansens kommando for St. Francisco. Den 7de reiste jeg med de magnetiske instrumenter til Sitka for at afslutte vore arbejder. Den 19de oktober mødtes vi igjen i St. Francisco, hvor vi betroede fartøiet i hænderne paa den amerikanske Marine.

Der hviler nu gamle Gjøa ud, og det kan den trænge.